

„ დიზაინის ისტორია, პირველი სკოლები & დიზაინ - განათლების კონცეფციის საკითხისადმი პოსტსაბჭოთა ქართული საზოგადოების სოციალურ - კულტურული ტრანსფორმაციების პირობებში “ - უურნ. „აკადემია“, № 5, გვ. 226 – 239, 2016 -17

<https://drive.google.com/file/d/1M9yG2Ykz8pVpb57LI2jzMpLc2ZtPibGM/view>

დიზაინი როგორც სოციალურ - კულტურული მოვლენა. დიზაინი საპროექტო მხატვრული საქმიანობის ერთ-ერთი ყველაზე ახალგაზრდა სახეობაა. მისი ისტორია XIX-XX საუკუნეების მიჯნაზე იწყება და სამრეწველო რევოლუციის შემდგომი პერიოდს მოიცავს. ამ დროს, მრავალ ევროპულ ქვეყანაში შეიქმნა მასობრივი ინდუსტრიული ნაწარმის მხატვრული ფორმათწარმოქმნის ახალი სფეროს განვითარების პირობები. ინდუსტრიულ წარმოებაში მისული არქიტექტორები და მხატვრები დიზაინის პიონერებად იქცნენ.

ინდუსტრიული საზოგადოების წიაღში ჩასახული სამრეწველო დიზაინი 1960 - იან წლებამდე მასობრივი წარმოების მოთხოვნილებებზე იყო მკაცრად ორიენტირებული, ხოლო პროექტირება გამომგონებლობასა და საინჟინრო პრობლემებზე მიმართული. ინდუსტრიული საზოგადოების დიზაინერებმა შესამჩნევი როლი შეასრულეს მარკეტინგის მეთოდების განვითარებაშიც, როცა წარმატებით გამოიყენეს ისინი პროდუქციის დამუშავებასა და რეკლამირებაში. მაგრამ, ინდუსტრიული საზოგადოება შეცვალა პოსტინდუსტრიულმა. მკვიდრდება ახალი კულტურული ეპოქა. ახალი მენტალიტეტი ბადებს ახალ ენას, ახალ კოდს. მიმდინარეობს XXI საუკუნის სტილის ინტენსიური ფორმირება. თავის დროზე, მოდერნიზმმა უარყო კლასიკური, აკადემიური ხელოვნება და ახალ მხატვრულ ფორმებს მიმართა, მაგრამ მრავალი წლის შემდეგ, თვითონ იქცა კლასიკად, რამაც მოდერნიზმის ტრადიციების უარყოფა გამოიწვია. პოსტმოდერნიზმის განმასხვავებელი ნიშნებია: მზა ფორმების გამოყენება, მარგინალურობა, ირონია, სინთეტურობა, ძველის შეთვისება ახალ კონტექსტთან და ა. შ. მსოფლიო მასშტაბით მიმდინარე გლობალური ცვლილებები პირდაპირ ახდენენ გავლენას დიზაინის პროფესიულ სფეროზე. მოდერნისტულ დიზაინს პოსტმოდერნისტული დიზაინი ცვლის. პოსტმოდერნიზმის დიზაინერებმა წარმატებას მიაღწიეს „დიზაინის ახალი პოსტმოდერნისტული ენის“ შექმნაში, რომელიც მოდერნის სტილის ტრადიციებს დაუპირისპირეს. მუშაობაში სრულიად ახალი მიდგომა გამოიყენება, რომელიც შემოქმედებაში სრულ თავისუფლებას იძლევა. ცნებამ „დიზაინი“ შეიძინა ახალი, უფრო ფართე შინაარსი. ცნობილი სოციოლოგის ა. ბ. ჰოფმანის აზრით, თანამედროვე საზოგადოებაში დიზაინი „მონოდებულა ორიენტაცია აიღოს ადამიანის მოთხოვნილებებზე და თავისი წვლილი შეიტანოს ადამიანთა პრობლემების გადაჭრაში. წინააღმდეგ შემთხვევაში, იგი კარგავს თავისი არსებობის ჰუმანისტურ შინაარსს კულტურაში და ადამიანით სოციალური მანიპულირების ერთ-ერთი იარაღი ხდება“. თანამედროვე დიზაინი განუხრელად

აფართოებს თავისი პროფესიული ამოცანების არეს. დიზაინი, როგორც საპროექტო კულტურა, პროდუქციის ყველა სახეობის კომპლექსური პროექტირების განხორციელების საშუალებას იძლევა. დღეს, მრავალი თეორიტიკოსი განიხილავს დიზაინს, როგორც უნივერსალურ საპროექტო მეთოდს. მომხმარებელთა მოლოდინების და პრეტენზიების დონე არსებითად იზრდება.

კონკურენტუნარიანობას ამ სიტუაციაში, ხელს უწყობს არა ახალი პროდუქციის პროექტირება როგორც ასეთი, არამედ პროდუქტის დიზაინერული კონცეფცია. შესაბამისად, დიზაინერული საქმიანობის შინაარსის ცვლილების კიდევ ერთ მძლავრ ფაქტორად იქცა თვით პროექტირების ობიექტის ტრანსფორმირება. დღეს დიზაინი აღნიშნავს არა მხოლოდ რომელიმე ცალკეულ ნივთს. ცალკეული ობიექტების დამუშავებიდან დიზაინერები გადადიან ადამიანთა საგნობრივი გარემოცვის კომპლექსების პროექტირებაზე და თვით „სისტემებზე“ კი. ახალი პროფესია ძალზე მოთხოვნადია ბიზნესის სამყაროში და ერთ-ერთი ყველაზე პრესტიჟულია საზოგადოებაში. უფრო მეტიც, ევროპასა და აშშ-ში დიზაინი სწრაფად ხდება ეკონომიკის გლობალური იარაღი და მონიწივე პოზიციებს იკავებს პოსტინდუსტრიული ცივილიზაციის ცხოველქმედებაში. ასე, მაგალითად, დიდი ბრიტანეთის Designe Council- ის პრეზიდენტი ყოველწლიურად აწვდის პრემიერ-მინისტრს მოხსენებას თემაზე „დიზაინი, როგორც ბრიტანული ეკონომიკის ერთადერთი კონკურენტუნარიანი იარაღი“, დავოსში, 2006 წელს ჩატარებულ მსოფლიო ეკონომიკურ ფორუმზე პარსონის (ნიუ-იორკი) ახალი სკოლის პროფესორმა ბრიუს ნუსბაუმმა შეაჯამა რა ფორუმის ჩარჩოებში ჩატარებული „დიზაინის დღე“ (Innovation, Creativity and Designe Strategy), განაცხადა, რომ უახლოეს დროში, საწარმოებს დასჭირდებათ ადამიანები, რომლებსაც დიზაინ-სტრატეგიების შექმნა და მათი მართვა შეუძლიათ. და ეს იმიტომ, რომ XXI საუკუნის მომავალს ეწოდება - „დიზაინი“ . დღითი დღე იზრდება დიზაინის დასაბუთებული პრეტენზიები რეალური გავლენა მოახდინოს საზოგადოების განვითარებაზე, ადამიანთა ცხოვრების წესზე, ეკოლოგიის პრობლემების გადაწყვეტაზე. ამასთან, თანამედროვე საზოგადოებაში დიზაინი მასობრივი კომუნიკაციის ერთ-ერთ ფორმას წარმოადგენს. დიზაინი აკავშირებს წარმოებას და მოხმარებას, ვაჭრობის მეშვეობით არეგულირებს მოთხოვნის და მიწოდების ურთიერთკავშირს, მომხმარებელთა საზოგადოების სოციალურ-კულტურული რეგულატორია, რომელიც სჭირდება საზოგადოების ფუნქციონირებას და კვლავწარმოებას.

არსებული სიტუაცია გვაძლევს უფლებას ვივარაუდოთ, რომ თანამედროვე დიზაინი კულტურის ახალი ტიპის, ახალი მსოფლმხვედველობის ჩამოყალიბების ცენტრი ხდება. საქართველოში ამ მხრივ, მდგომარეობა ჯერჯერობით არასახარბიელოა. ვფიქრობთ, საინტერესო იქნება დასახული პრობლემის ირგვლივ თეორიული ბაზის მოკლე დახასიათება.

მატერიალური და თეორიული ბაზა დიზაინის ისტორიის დარგში. არსებობს მრავალი სპეციალური ნაშრომი, რომლებმაც დიდი გავლენა მოახდინეს დიზაინის ჩამოყალიბებაზე. მაგრამ დიზაინერის პროფესიისადმი მიძღვნილი ფუნდამენტური ისტორიული გამოკვლევები მხოლოდ XX საუკუნემ მოგვცა. მათ შორის პირველია ნიკოლაუს პევსნერის (1902- 1983) წიგნი „თანამედროვე მოძრაობის პიონერები“ („Pioneers of the Modern Movement' 1975) , მნიშვნელოვანია, ასევე, გოტფრიდ ზემპერის (1803-1879) ნაშრომი „სტილი ტექნიკურ და ტექტონურ მხატვრობაში. პრაქტიკული ესთეტიკა“ („Der Stil in den technischen und tektonischen Künsten oder Praktische Ästhetik“ 1960 და 1963 წლებში გამოიცა ორი ტომი). თეორიული იდეების დამუშავებასა და 1950-60 წლებში, დიზაინერული სკოლების განვითარებაში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშეს ევროპისა და ამერიკის სადიზაინერო სკოლებმა, მაგ., ბაუჰაუზმა (მშენებლობისა და მხატვრული კონსტრუირების უმაღლესი სკოლა, 1919-1933), ულმის უმაღლესმა სკოლამ და სხვ. დიზაინის და მაშასადამე, დიზაინერული განათლების განსაკუთრებული როლი ჩამოაყალიბეს დიზაინის თეორეტიკოსებმა ჯერ კიდევ 60-იან წლებში, საბჭოთა კავშირშიც (რუს., „ВНИИТЕ“ (Научно-Исследовательский Институт Технической Эстетики - ტექნიკური ესთეტიკის ინსტიტუტის, 1962). 1970 წელს გამოიცა „ВНИИТЕ“-ს ნაშრომი Основы методики художественного конструирования (მხატვრული კონსტრუირების მეთოდის საფუძვლები). ამდენად, დიზაინერული განათლების პრობლემების გადასაჭრელად მთელი რიგი თეორიულ - მეთოდური და პრაქტიკული ნაბიჯი გადაიდგა. მაგრამ ყველა ამ ნაშრომს ერთი არსებითი ნაკლი აქვს - დიზაინი მათში განიხილება მისი გამოვლინების ცალკეულ ასპექტებში. შედეგად, ნაშრომები თავის არსშივე მოწყვეტილია უმაღლესი სკოლის ზოგად, პედაგოგიურ პრობლემატიკას. უცხოელი მეცნიერები დიზაინერულ განათლებაში შექმნილ სიტუაციას, ზოგადი თეორიის შექმნის ჯერ კიდევ წარუმატებელი მცდელობების გამო, ახასიათებდნენ როგორც კრიზისულს. მაგალითად, დიზაინის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მეთოდოლოგი, კალიფორნიის უნივერსიტეტის პროფესორი ჰ. რიტტელი, ამ გარემოებას დიზაინის მიზნებისა და მათი მიღწევის ხერხების მუდმივი ცვალებადობით ხსნის. მეცნიერის აზრით, ეს იმის გამო ხდება, რომ მიზნები ჯერ კიდევ არ არის მკაფიოდ ჩამოყალიბებული. მაგრამ სამეცნიერო საზოგადოება თანხმდება, რომ დიზაინერულ აზროვნებაში საპროექტო კულტურის უმაღლესი ფორმის კრიტერიუმი ჰუმანიტარული, მხატვრული და მეცნიერულ-ტექნიკური კულტურის სინთეზია. დასავლეთის დიზაინის თეორეტიკოსების და პრაქტიკოსების ნაშრომები წარმატებით ითარგმნება სხვადასხვა ენაზე.

სამწუხაროდ, ქართული თარგმანი არ არსებობს. ამასთან თანამედროვე მეცნიერულ-პედაგოგიური რეალიები მიუთითებენ, რომ მომავალი დიზაინერის მომზადების პრობლემა საჭიროებს თეორიულ კვლევას. უდავოდ, რომ ქართული განათლების შემდგომი განვითარებისათვის ეფექტური გზების მოძიებისთვის,

აუცილებელია ქართული და უცხოური დიზაინ-განათლების გამოცდილების ანალიზი. ამასთან დაკავშირებით, განსაკუთრებულ აქტუალობას იძენს დიზაინერთა უმაღლეს სკოლაში მომზადების შინაარსის გადახედვის საკითხი. აქედან გამომდინარეობს დიზაინის სისტემური თეორიული კვლევის მოთხოვნილება კულტუროლოგიურ, ფასეულობით, ფილოსოფიურ საგანმანათლებლო და სხვადასხვა მეცნიერულ ასპექტში, მისი ისტორიულ-კულტურულ ტრანსფორმაციების კონტექსტში.

დიზაინ-საქმიანობის ტიპოლოგიის განხილვის, გარკვეული პოზიციებიდან დიზაინერული საქმიანობის სხვა თეორიული საკითხების დანვრით გაშუქების საშუალებას არ გვაძლევს ჩვენი სტატიის ფორმატი, მიზანი და ამოცანები. მით უმეტეს, რომ დიზაინის თეორიის გადმოცემის რაიმე ახალ მიდგომაზე პრეტენზიის გამოთქმა მაშინ, როცა მისი მეცნიერული შემუშავების წინა დადებითი გამოცდილება არ არის შესწავლილი, განზოგადოებული და სისტემატიზირებული, სულ ცოტა, არაპროდუქტიულია. როგორც ცნობილი თანამედროვე რუსი მკვლევარი ვ. მედვედევი აღნიშნავს, „მრავალფეროვანი, სოციალურად მნიშვნელოვანი საქმიანობის ამ სახეობის სრულფასოვანი თეორია ჯერ არ არის ჩამოყალიბებული”.

ჩვენი ყურადღების სფეროს ამ ნაშრომში დიზაინერული განათლების პრობლემები წარმოადგენს. ჩვენ შევეცადეთ მოგვეხდინა უცხოური თეორიების, კონცეფციების და მეთოდოლოგიური მიდგომების სინთეზირება ქართულ დიზაინ-განათლებასთან მიმართებით და წარმოგვედგინა ჩვენი მოსაზრებები და წინადადებები ქართული დიზაინ -განათლების მოდერნიზებასთან დაკავშირებით. ამ პრობლემის მნიშვნელობა მისმა შინაარსმა განსაზღვრა, მით უფრო, რომ ის ქართულ ჰუმანიტარულ მეცნიერებაში საფუძვლიანი კვლევის საგანი ჯერაც არ გამხდარა.

დიზაინ-განათლება საქართველოში და დროის გამოწვევა. რა შინაარსს მიიღებს ქართული დიზაინერული განათლება, რა მიმართულებით განვითარდება - დღეს ეს კითხვები ძალზე მწვავე და აქტუალურია ქართულ საგანმანათლებლო სივრცეში. დღეს ყველასათვის ნათელია დიზაინერთა მომზადების სისტემის რეფორმირების აუცილებლობა. საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობისთვის აუცილებელია ექსპერიმენტული ძიება და სწავლის ინოვაციური ხერხების აპრობირება უახლესი მეცნიერული მიღწევების და ისტორიული გამოცდილების სინთეზის საფუძველზე. ჩვენში ეჭვს არ იწვევს, რომ ეროვნული უმაღლესი სკოლის გამოცდილება, ეროვნული საგანმანათლო ტრადიციებიდან საუკეთესოს შეგვინარჩუნებს, დაგვეხმარება ავიცდინოთ ჩვენი სპეციფიკისათვის წამგებიანი გადაწყვეტილებები და უცხოური სისტემების კალკირება. მეორე მხრივ, საერთაშორისო საგანმანათლებლო გამოცდილების

შესწავლა, უეჭველად, ხელს შეუწყობს ამ ცოდნის კონსტრუქციული ნაწილის შეთვისებას ქართული საგანმანათლებლო ამოცანების ეფექტური გადაჭრისათვის.

წარმოდგენილ ნაშრომში არ ვისახავთ დიზაინერული სკოლების დღეს არსებული ყველა ნაციონალური მოდელის გაანალიზების ამოცანას. განვიხილავთ მხოლოდ ისეთ მოდელებს, რომლებიც, ჩვენი აზრით, ნათლად გვიჩვენებენ დიზაინის განათლების დარგში არსებული ნაყოფიერი იდეების, კონცეფციების და ექსპერიმენტების შემუშავების საინტერესო მაგალითებს. ამ თვალსაზრისით, საინტერესოდ გვიჩვენება აშშ-ის დიზაინერული განათლების სისტემის თავისებურებათა განხილვა, მით უფრო, რომ 1970-იანი წლების დასაწყისისთვის ამერიკული დიზაინის განვითარებაში უფრო და უფრო იკვეთება კრიზისის ნიშნები. დაგროვდა ახალი სოციალური, პოლიტიკური და ეკოლოგიური პრობლემები, რამაც დიზაინერებს საზოგადოებაში მათი პროფესიონალური მდგომარეობის გადახედვისაკენ უბიძგა. შეიქმნა სიტუაცია მიახლოებული იმ მდგომარეობას, რაშიც დღეს ქართული დიზაინ-განათლება აღმოჩნდა.

დიზაინის ამერიკული მოდელი. ერთ-ერთი მოსაზრებით, დიზაინის ისტორია იწყება იმ დროიდან, როდესაც ეს პროფესია რეალურ ცხოვრებაში ამოქმედდა - ეს იყო „აშშ-ში პირველი სამრეწველო დიზაინერების დროს“ გერმანიაში აღმოცენებული ბაუჰაუზი, მხოლოდ ევროპაში როდი ახდენდა გავლენას. ამერიკაში მის იდეებს წარმატებით ავითარებდნენ არქიტექტორები და დიზაინერები ჩარლზ და რეი იმზი. 1929 წელს ჩარლზ იმზმა ერთი თვე ევროპაში გაატარა და გაეცნო ამ სკოლის მუშაობას. სახლში დაბრუნების შემდეგ, მან სენტ-ლუისში დააარსა არქიტექტურული ბიურო, საიდანაც ხდებოდა ბაუჰაუზის იდეების პროპაგანდა უკვე აშშ-ს ტერიტორიაზე. როგორც ცნობილია, აშშ-ში დიზაინი უფრო გვიან განვითარდა, ვიდრე ევროპაში (1930-1940 წწ-ში, დიდ ბრიტანეთსა და გერმანიაში უკვე არსებობდა დიზაინის თეორიის მდიდარი ტრადიციები). მაგრამ სწორედ ამერიკაში ჩაეყარა საფუძველი დიზაინის კომერციულ პრინციპებს, დიზაინი დიდი მოთხოვნილებით სარგებლობდა ეკონომიკასა და მრეწველობაში, აქ გაჩნდა სამრეწველო დიზაინი, როგორც დამოუკიდებელი პროფესია, რადგან, მასობრივი მოხმარების საზოგადოების ფორმირებას ამერიკაში უფრო ადრე დაიწყო, ვიდრე ევროპაში.

დიზაინის შესაქმნელად საჭირო ხელობისა და ხელოვნების, ევროპულის მსგავსი, საკუთარი ტრადიციები ამერიკაში არ არსებობდა. აშშ ინდუსტრია ყველაზე მოწინავე იყო ტექნიკური თვალსაზრისით, მაგრამ არ ჰქონდა ღირსეული გამოცდილება დიზაინში. ამ ცოდნის მისაღებად ამერიკელებმა ევროპას მიმართეს. თუმცა მთავარი ამოცანა იყო არა თვით დიზაინერთა საქმიანობის და მათი მუშაობის მეთოდების ცოდნა, არამედ ის ფინანსური სარგებელი, რომლის მოტანაც შეეძლო ამ ცოდნას. ევროპელ დიზაინერებს აინტერესებდათ დიზაინის წმინდა პროფესიული ასპექტები. ან წარმოდგენდნენ დიზაინს, როგორც სოციალურად ორიენტირებულ საქმიანობას. მათგან განსხვავებით, ამერიკელი დიზაინერები, პირველ რიგში, იყვნენ მენარმე-კომერსანტები. ევროპაში გაგზავნილ, ამერიკელ

დიზაინერთა ამოცანა იყო: „ევროპიდან გადმოვიღოთ ყველაფერი, რის გამოყენებაც შეიძლება ამერიკული კომერციული ხელოვნების გასაუმჯობესებლად . ამრიგად, ევროპიდან ამერიკული ინდუსტრიის და უნიკალური კულტურის ნიადაგზე იმპორტირებული დიზაინი, პროფესიული საქმიანობის განსაკუთრებულ სახეობად იქცა, როდესაც მთავარი ფიგურა გახდა დიზაინერი-კომერსანტი. ამასთან დაკავშირებით, შეიძლება ერთი საინტერესო მაგალითის მოყვანა – 1973 წელს მოსკოვს ცნობილი ამერიკელი დიზაინერი რაიმონდ ლოუი (1893-1986) ეწვია. ერთ-ერთი საბჭოთა მხატვარ-კონსტრუქტორის მალალფარდოვან განცხადებაზე საბჭოთა საზოგადოებაში დიზაინის მალალ დანიშნულების შესახებ, მან მოკლე და ლაკონური პასუხი გასცა: დიზაინი არის ის, რასაც მოაქვს ფული. ამ დროს, ევროპაშიც დიზაინერი მხოლოდ მხატვარი და სოციალური რეფორმატორი იყო. დიზაინის ამერიკულმა მოდელმა გამოავლინა, რომ საბაზრო ეკონომიკის პირობებში, დიზაინი ძლიერ ინსტრუმენტად გადაიქცევა და, შესაბამისად, მოთხოვნადია ინდუსტრიაში.

დღეისათვის, ამერიკული განათლების სისტემა გლობალური განათლების მოდერნიზაციის ერთ-ერთ კერადაა აღიარებული. სწორედ აქ ჩამოყალიბდა და პირველად იქნა აპრობირებული თანამედროვე უმაღლესი სკოლის ისეთი კომპონენტები, როგორიცაა საკრედიტო სისტემა, უნივერსიტეტების იურიდიულად გამყარებული ინსტიტუციური ავტონომია, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების საზოგადოებრივი და პროფესიული აკრედიტაცია . ამ თვალსაზრისით, ამერიკული დიზაინერული სკოლების გამოცდილება ჩვენთვის სასარგებლო და საინტერესოც არის.

აღსანიშნავია, რომ დიზაინის ამერიკულ სკოლებში არ არის სწავლების ერთიანი პროგრამა. ყველა მასწავლებელი ან, ყოველ შემთხვევაში, ყოველი პროგრამა თავის საკუთარ წესებს კარნახობს. მაგრამ, რაც დღეს არანაკლებ მნიშვნელოვანია, ყველა სკოლაში ჭარბობს პრაქტიკული მიმართულება და ორიენტაცია სწრაფ წარმატებაზე. სასწავლო პროგრამა აგებულია ისე, რომ სამი სემესტრიდან ერთს სტუდენტები დიზაინურ ფირმებს ან კორპორაციებში სტაჟირებას უთმობენ. სტუდენტები ასრულებენ კონკრეტულ პროექტებს სხვადასხვა კომპანიებისთვის, პრაქტიკაში აწყდებიან სხვადასხვა წინააღმდეგობებს: შებლუდულ ბიუჯეტს, ბაზრის მოთხოვნებს, პროექტის შემუშავებისა და აღსრულების მოკლე ვადებს.

მიუხედავად წარმოდგენილი პროგრამების სხვადასხვაობისა, ყველას აერთიანებს ერთი მიზანი - მომავალი სპეციალისტ-დიზაინერების პრაქტიკული მომზადება მკაცრ კონკურენტულ გარემოში სამუშაოდ. აშშ-ს მაგალითი გვიჩვენებს, თუ როგორ შეიძლება პროფესიონალური მომზადების მიზნები და შინაარსი იცვლებოდეს დროის მოთხოვნების შესაბამისად. როგორ შეიძლება უკვე

დაგროვილი გამოცდილებიდან კი არ უარყოფდეს რაიმეს, არამედ, პირიქით, მდიდრდებოდეს ახალი პედაგოგიური კონცეფციებით. ამერიკელ ნოვატორთა წარმოდგენები დიზაინერული განათლების მიზნებსა და შინაარსის შესახებ ჩვენ არ გვეჩვენება გადამეტებული, ან უტოპიური. არ არის საჭირო ველოსიპედის გამოგონება. კერძოდ, მსოფლიოში დიდი ხანია გათვალისწინებულია ყველა ის თავისებურება, რაც ტანსაცმლის დამზადების მსოფლიო ინდუსტრიას ახასიათებს. ვფიქრობთ, ჩვენი უმაღლესი დიზაინ-განათლებისათვის, რეფორმების გზას რომ ადგას, ამერიკული გამოცდილება სასარგებლო იქნება. თუმცა, ალბად უდავოა, რომ სწავლების უნივერსალური მეთოდი არ არსებობს. უდავოა ისიც, რომ დღევანდელი დიზაინერული განათლება არ იძლევა ადეკვატურ პასუხს თანამედროვე გამოწვევებზე. ცხადია, ვიზუალური კულტურის სფეროში აუცილებელია ექსპერიმენტული ძიება და სწავლების ინოვაციური ხერხების აპრობირება.

ამ თვალსაზრისით, მნიშვნელოვნად გვეჩვენება ტანსაცმლის დიზაინის განათლების სისტემაში არსებულ თავისებურებათა განხილვა.

დიზაინერული განათლების საკითხი ტანსაცმლის დიზაინის სფეროში. ამ თემისადმი მიმართვის მნიშვნელოვან არგუმენტს წარმოადგენს პრობლემის უტყუარი აქტუალობა, მისი არასაკმარისი თეორიული და პრაქტიკული დამუშავება ქართულ კულტუროლოგიაში. უმაღლესი განათლების თანამედროვე სისტემის ამოცანაა მოამზადოს სპეციალისტი, რომელსაც შეუძლია დამოუკიდებელი გადაწყვეტილებები მიიღოს, შეძლოს შედეგების პროგნოზირება, ჰქონდეს კონსტრუქციული თანამშრომლობის უნარი, მუდმივად აღიმაღლოს პროფესიული დონე, ერკვევოდეს საბაზრო ეკონომიკის კანონზომიერებებში. აღსანიშნავია ისიც, რომ სპეციალისტთა თანამედროვე თაობამ უნდა იცხოვროს და იმუშაოს მუდმივი მკაცრი კონკურენციის პირობებში. ეს კი, შემოქმედებით გარემოში თვითდამკვიდრების უნარს მოითხოვს. ამასთან დაკავშირებით, იზრდება მოთხოვნა ისეთ შემოქმედ სპეციალისტებზე, რომლებსაც არატრადიციული გადაწყვეტილებების მიღება შეუძლიათ. დღეს დიზაინერი ვალდებულია რამდენიმე ნაბიჯით უსწრებდეს დროს, ვინაიდან ჩნდება ადამიანთა ახალი ტიპი, ცხოვრების ახალი სტილი, ახალი აზროვნება.

სამწუხაროდ, შესანიშნავი გამოცდილებისა და მდიდარი შემოქმედებითი შესაძლებლობების მიუხედავად, დიზაინ-განათლება საქართველოში დღეისთვის არ იძლევა ადეკვატურ პასუხს თანამედროვე გამოწვევებზე. ვფიქრობთ, შექმნილი ვითარება შეიძლება აიხსნას მისი საბჭოთა პირობებში განვითარების სპეციფიკით. 1960-იანი წლების დასაწყისში დასავლეთში უკვე განიხილებოდა მსოფლიო საზოგადოების ახალ, პოსტინდუსტრიულ - ინფორმაციული საზოგადოების ეპოქაში გადასვლის საკითხი. „ახალი რეალური“ დიზაინის ტრანსფორმაცია ძალას იკრევს.

იცვლება დიზაინერთა შეხედულებები მომსახურების ბაზარზე თვითდამკვიდრების, პროფესიული საქმიანობის მიზანსა და საკუთარ მიდგომაზე საბჭოთა საქართველო ვერ გახდებოდა მიმდინარე პროცესების მონაწილე. საბჭოთა ვაჭრობას არ სჭირდებოდა პროდუქციის გასაღების სტიმულირება და, შესაბამისად, დიზაინერული სპეციფიკური მომსახურება. ამიტომ ქართული დიზაინ - განათლებაც მონყვეტილი იყო წარმოების და მომხმარებლის მოთხოვნებს. შედეგად, - ისევე, როგორც მთელი პოსტსაბჭოთა სივრცე, საქართველოც ჩამორჩება მსოფლიო ტენდენციებს, დიზაინი იმყოფება რთულ სოციალურ-კულტურულ ვითარებაში. ხოლო, სასწავლო პროცესი ქართულ დიზაინერულ სკოლაში მონყვეტილია თეორიის ჩამოყალიბებას და მნიშვნელოვნად, დიზაინის პრაქტიკასაც. სახეზეა ტრადიციული ინსტიტუციის სუსტი კონკურენტუნარიანობა. ამდენად, განსაკუთრებულად აქტუალური ხდება ქართველ დიზაინერთა მომზადების მიზნების და შინაარსის გადახედვის პრობლემა. ეს მომზადება უნდა შეესაბამებოდეს საერთაშორისო დიზაინერული უმაღლესი სკოლის მოდერნიზების სიღრმისეულ პროცესებს. ბუნებრივია, დიზაინერთა პროფესიულ მომზადებაში იგულისხმება სასწავლო დისციპლინების თეორიული დონის ამაღლება, სტუდენტებში სპეციფიკური დიზაინერული აზროვნების განვითარება, გადასვლა პრობლემურ სწავლებაზე და სხვ. ასევე, დღეს არავისში არ იწვევს ეჭვს, რომ ეს პროცესი უნდა ეყრდნობოდეს უმაღლესი განათლების ინდუსტრიასთან ურთიერთქმედებას და შეესაბამებოდეს ბოლონის პროცესის მიმართულებებს. აქ ჩნდება პრობლემა – პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, რომ დიზაინი საქართველოში პრაქტიკულად სრულიად იზოლირებულია ინდუსტრიისგან, უბრალო მიზეზის გამო – ინდუსტრია საქართველოში არ არსებობს. რეალური პრაქტიკული ეკონომიკური სიტუაცია ხელს უშლის „ინდუსტრიული დიზაინის“, როგორც პროფესიის, არსში ჩანვლომის პროცესს. მაგრამ ინდუსტრიის განვითარება უკვე ძალას იკრეფს. ამიტომ, აუცილებელია განათლების განახლების ისეთი პარადიგმის გამომუშავება, რომელიც ყოველმხრივ ასახავს თანამედროვე საქართველოს აქტუალურ ამოცანათა თავისებურებებს.

დიზაინის სხვადასხვა გამოვლინებების განხილვისას ვრწმუნდებით, რომ, როგორც ხელოვნების სახეობა დიზაინი არ შეიძლება იყოს წარმოდგენილი, როგორც ერთიანი ფენომენი. შინაგანად ის ურთიერთნააღმდეგობრივია, მოზაიკური, გააჩნია უფრო დინამიურად განვითარებადი და სოციალურად მოთხოვნადი მიმართულებები. დღეს, გარდა სამრეწველო (ინდუსტრიული) დიზაინისა, გრაფიკული დიზაინისა და ა.შ., საუბრობენ ტანსაცმლის დიზაინზე, რომელიც პოპულარულია და აყვანილია ჭეშმარიტი შოუ-ბიზნესის დონეზე.

ტანსაცმლის დიზაინი დიზაინ-საქმიანობის ერთ-ერთი მიმართულებაა, რომლის მიზანია ტანსაცმლის, როგორც საგნობრივი გარემოს ერთ-ერთი ელემენტის, პროექტირება და რომელიც აკმაყოფილებს ადამიანის შესაბამის მატერიალურ და სულიერ მოთხოვნილებებს . ტანსაცმელი მოხმარების საგანია და თანამედროვე

სიტუაციაში, როგორც წესი, მასობრივი წარმოების პროდუქტი. ამიტომ ტანსაცმლის დიზაინი, უმეტესად, სამრეწველო კოლექციების პროექტირებას წარმოადგენს. ტანსაცმელი და მისი ელემენტები დიზაინის იგივე ობიექტები არიან (საგნობრივი გარემოს ნაწილი), რაც ავეჯი, ჭურჭელი, ინსტრუმენტები, ავტომობილები და თვითმფრინავები. ჩვენ ქვეყანაში ბოლო დრომდე ამ პროფესიის წარმომადგენელი ცნობილი იყო როგორც მოდელიერი (სერიული წარმოებისთვის ტანსაცმლის მოდელის დამზადების სპეციალისტი). ახლა ამ სფეროს სპეციალისტს უწოდებენ ტანსაცმლის დიზაინერს.

აღსანიშნავია, რომ ტანსაცმლის დიზაინს აქვს თავისი სპეციფიკა, რომელმაც, შეიძლება ითქვას, განაპირობა მისი გარკვეული იზოლაცია მთლიანად დიზაინისგან. ამ სფეროში არ არსებობს პროფესიული პრობლემების განხილვის ტრადიცია ყრილობებსა და კონფერენციებზე, არ არსებობენ კავშირები და ასოციაციები, რომლებიც აერთიანებენ სხვადასხვა ქვეყნების დიზაინერებს. დიზაინერი თავის იდეებს განასახიერებს, პირველ რიგში, ტანსაცმლის მოდელში, თავის შემოქმედებით კონცეფციას - ტანსაცმლის სეზონური კოლექციების რეგულარული დემონსტრაციის სახით. ამავე დროს, ახალი მოდური მიმართულებების დასაბუთება და რეკლამა შედის კრიტიკოსთა და მოდის მიმომხილველთა მოვალეობაში. უფრო მეტიც, დიზაინის მრავალგანზომილებიანი კავშირები, მისი დამოკიდებულება გამოყენებულ მასალებზე, კონსტრუქციულ ფორმებსა და ტექნოლოგიებზე აყენებენ საკითხს საკუთარი თეორიის, საკუთარი საგანმანათლებლო მეთოდოლოგიების შემუშავების შესახებ. მიუხედავად ამისა, ეს ყოველივე სულაც არ ნიშნავს, რომ ტანსაცმლის დიზაინის სფეროში არ აისახება თანამედროვე კულტურის განვითარების ძირითადი ტენდენციები. ისევე როგორც არქიტექტორთა და დიზაინერთა შემოქმედება, მაღალი და სამრეწველო მოდის შემქმნელთა საქმიანობაც ასახავს საპროექტო კულტურის განვითარების ზოგად ტენდენციებს. მაგალითად, კოკო შანელი ტანსაცმლის შექმნისას იყენებდა იმავე პრინციპებს, რაც ფუნქციონალისტები 1920-იან წლებში (მაგალითად, საბჭოთა კონსტრუქტივისტები). მაგრამ, მიყვებით განათლების თემას.

დღეს აღიარებულია, რომ სტუდენტთა დიზაინური მომზადება უკვე აღარ შეესაბამება ცვლილებათა დინამიკას, რომელსაც ადგილი აქვს პროფესიაში. რა მიმართულებით განვითარდება ქართული განათლება უახლოეს მომავალში - ეს საკითხი მთელი სიმწვავეით საქართველოში წამოიჭრა არც თუ ისე დიდი ხნის წინ. დიზაინერული განათლების სფეროში შექმნილი ვითარების შეფასებისას, თბილისის მოდის კვირეულის და ახალგაზრდა დიზაინერთა კონკურსის “Be Next ”-ის ორგანიზატორი სოფია ჭყონია აღნიშნავს: „დარგის განვითარებისათვის აუცილებელია ამ მიმართულებით საგანმანათლებლო სისტემის შეცვლა. მარკეტინგული ცოდნა და ალლო ჯერ კიდევ სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს მოდის ბიზნესში. ძალიან ბევრი ტექნიკური დეტალის ცოდნაა

აუცილებელი: როგორ შექმნა კოლექცია, როგორ აწარმოო მარკეტინგი, რომ კოლექცია გაყიდო, როგორ გაუწიო პიარი საკუთარ თავს და ა.შ. ამ ყველაფრის შესახებ ქართველ დიზაინერებს თითქმის არა აქვთ ცოდნა, არადა, მხოლოდ ხატვის დონეზე ისინი შორს ვერ წავლენ. დიზაინერებს საქართველოში არა აქვთ იმის ცოდნა, თუ რა ფასი უნდა დაადონ საკუთარ ნამუშევრებს” . ძნელია არ დაეთანხმო ამ სიტყვებს. რა თქმა უნდა, საჭიროა დიზაინ-განათლების განახლების პარადიგმების შემუშავება, ახალი კონცეფციის სისტემატური და გეგმაზომიერი შემუშავების დაწყება, რომელიც დააკმაყოფილებს დროის მოთხოვნებს - განათლების შესაბამისი ხარისხი და კურსდამთავრებულის მოთხოვნადობა შრომის ბაზარზე. მნიშვნელოვანია გვახსოვდეს, თანამედროვე ეკონომიკური სიტუაცია განსაზღვრავს, რომ ვინაო სპეციალობა - მოდელიორი - დღეს, ცვალებადი სტილების პირობებში, არ არის საკმარისი. სწორედ აქედან გამომდინარეობს ახალი მოთხოვნები სპეციალისტთა მომზადებისადმი. ამიტომ მიგვაჩნია მიზანშეწონილად ტანსაცმლის დიზაინის მიმართულების მხატვრული და ტექნიკური დისციპლინების შინაარსი და ფორმა პასუხობდეს საერთაშორისო საგანმანათლებლო სტანდარტებს.

დიზაინერული კადრების მომზადების თანამედროვე რეალიები მოითხოვენ პროგრამაში ღრმა პრაქტიკული მომზადების, საწარმოო პრაქტიკის, კონკრეტული პროექტების შემუშავების, პროექტული კვლევების ჩართვას. აუცილებელია ორიენტაცია ინდუსტრიის ინტერესებზე, საზოგადოების, კულტურის მოთხოვნილებებზე. თანამედროვე პირობებში კოსტიუმის დიზაინერები არიან მხატვრულად და თეორიულად მომზადებულნი კოსტიუმის კომპოზიციაში, მატერიალური კულტურისა და ესთეტიკის ისტორიის სფეროში, ფლობენ კოსტიუმის კონსტრუირების და დამზადების ტექნოლოგიებს და ა.შ. . მაგრამ, პროექტი ვერ უპასუხებს დღევანდელ კრიტერიუმებს, თუ დიზაინერმა არ იცის ეკონომიკის, სოციოლოგიის, ფსიქოლოგიის, ერგონომიკის, თანამედროვე ტექნოლოგიების საფუძვლები. მომავალ დიზაინერს უნდა ჰქონდეს წარმოდგენა მიმდინარე საბაზრო სიტუაციაზე, დამზადებული პროდუქციის შეფუთვა/ რეკლამირებაზე. დიზაინერული სფეროს ირგვლივ ინფორმაციის სპექტრი ძალზე დიდია, სწრაფად ვითარდება მასალათა ბაზარი. ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ საპროექტო საქმიანობის პროცესში სხვადასხვა სფეროს სპეციალისტებთან მუშაობისას, დიზაინერმა იცოდეს პროფესიული ენის საფუძვლები და ღია იყოს ცვლილებებისთვის.

ამდენად, გამორჩეული ფანტაზიის, შემოქმედებითი პოტენციალისა, გარე სამყაროზე თანამედროვე ხედვის გარდა, დიზაინერები უნდა ერკვეოდნენ თანამედროვე საზოგადოების მოთხოვნათა კანონზომიერებაში, უნდა იცოდნენ ბაზრის ანალიზი, კონკურენტების საქმიანობის შეფასება, ბიზნესის წარმართვა საქართველოშიც და საზღვარგარეთ. ამ ცოდნათა ათვისებაში მათ დაეხმარებათ

ისეთი დისციპლინები, როგორებიცაა მოდის მენეჯმენტი, მოდის ბიზნესის მარკეტინგი, მერჩენდაიზინგი.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ, გავითვალისწინეთ რა დიზაინ-განათლებაში არსებული ვითარება, ჩვენს მიერ შემუშავებულ იქნა ინტეგრირებული სასწავლო-შემეცნებითი კურსი „ვიზუალური მერჩენდაიზინგი“. ამ კურსს საფუძვლად უდევს უცხოელ მეცნიერთა ნამუშევრები, უცხოელ მაღაზიათა ქსელებისა და შემკვეთების გამოცდილება. დღეისათვის იგი ერთადერთია საქართველოში. სასწავლო-„შემეცნებითი კურსი ვიზუალური მერჩენდაიზინგი“ დაეხმარება სტუდენტებს შეიძინონ ცოდნა არა მხოლოდ ქართული, არამედ საერთაშორისო ბაზრის მიმართულებათაც.

ეს ყოველივე ზემოქმედი მიგვანიშნებს, რომ სპეციალისტთა მომზადების ამ ეტაპზე საჭიროა დიზაინერული განათლების უტილიტარული შემადგენელის გაძლიერება, რომლის უზრუნველყოფა, ჩემი აზრით, შეიძლება მხოლოდ პრაქტიკული საპროექტო საქმიანობის გაზრდის ხარჯზე. აღნიშნული მიდგომა პასუხობს საერთაშორისო დიზაინ-სწავლების ერთ-ერთ მთავარ პრინციპს - ორიენტაციას არა იმდენად ცოდნის გადაცემაზე, რომელიც მუდმივად ძველდება, არამედ, საბაზო კომპეტენციების ათვისებაზე. ეს მიდგომა, შემდგომ, აუცილებლობის მიხედვით, ცოდნის დამოუკიდებლად ათვისების საშუალებას იძლევა. შესაბამისად, უნდა გაიზარდოს საწარმოო პრაქტიკის მოცულობა. მაგრამ აქ იკვეთება მთელი რიგი ობიექტური და სუბიექტური მიზეზებისა. ქართულ რეალობაში სამკერვალო მრეწველობის საწარმოები, როგორც წესი, კერძო მფლობელების ხელშია. მესაკუთრეები კი არ არიან დაინტერესებულნი მუშობაში გამოუყვანელ სტუდენტთა პრაქტიკაზე აყვანით. ამიტომ სწავლების ასეთი ფორმის ორგანიზაციისათვის მიზანშეწონილია სასწავლო დაწესებულების ბაზაზე მცირე საწარმოს, ერთგვარი პატარა მოქმედი ექსპერიმენტული სახელოსნოს ორგანიზება, რომელიც მუდმივად იქნება დაკავებული კომერციული საქმიანობით მაგალითად, შეასრულებდა მოსახლეობის და სხვა ორგანიზაციების დაკვეთებს. მსგავსი პრობლემები გვხვდება საზღვარგარეთის დიზაინ-განათლებაში. ამის შესახებ თავის სტატიაში აღნიშნავს დონ ნორმანი (ონ ორმან), კალიფორნიის და სან დიეგოს უნივერსიტეტების საპატიო პროფესორი კოგნიტურ მეცნიერების სფეროში, დიზაინური კომპეტენციების ჩრდილო-დსავლეთის უნივერსიტეტის კომპიუტერულ მეცნიერებათა პროფესორი .

ჩვენი ღრმა რწმენით, განათლების განვითარების მიმდინარე ეტაპზე ქვეყანაში სასწავლო პროცესის სოციალურ-საწარმოო პრაქტიკასთან დაახლოება ვერ განხორციელდება ვინაშინ ვინაშინ ვინაშინ ვინაშინ (მხოლოდ უმაღლესი განათლების სამინისტროს სისტემის ან მხოლოდ დიზაინის პრაქტიკის ფარგლებში, მით უმეტეს, უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებისა). აუცილებელია დაინტერესებული ბიზნესის აქტიური მონაწილეობა ამ პროცესებში. არსებულ პრობლემებთან მიდგომა უნდა განხორციელდეს ყველა დაინტერესებული

მხარის საქმიანობის მჭიდრო კოოპერაციის საფუძველზე ყველა არსებული ძალების მიზიდვით. როგორც უცხოური პრაქტიკა გვიჩვენებს, ეს მეთოდი აღმოჩნდა ძალიან ნაყოფიერი და სიცოცხლისუნარიანი.

საჭიროა აღვნიშნოთ, რომ მოჭარბებულმა ცვლილებათა სიჩქარემ გამოუსადეგი გახადა აუდიტორიაში პედაგოგის პიროვნება ფიქსირებადი მოვალეობებით. ასეთ პედაგოგს, არც თუ ისე შორეულ წარსულში, აღმოჩენად აღიქვამდა საზოგადოება. დღეს პედაგოგის როლი ფართოვდება. წარმოიშვა მოთხოვნა ექსპერიმენტატორ პიროვნებაზე, რომელიც ამუშავებს და ნერგავს საპროექტო მეთოდებს, ეძებს სწავლების ახალ ფორმებს, დემონსტრირებს მსოფლიო პროცესების თანამედროვე გაგებას. ჩვენი აზრით, აუცილებელია მოკლევადიანი კურსების ჩატარება პედაგოგთათვის, ვინც კარგად არ ფლობს საინფორმაციო-საკომუნიკაციო საგანმანათლებლო ტექნოლოგიებს. ბუნებრივია, ასეთი კურსები უნდა ტარდებოდეს იმ დაწესებულების ხარჯზე, სადაც პედაგოგი მუშაობს.

ყოველივე ამის გათვალისწინებით, არ უნდა დავივიწყოთ, რომ დიზაინ-განათლებაში რეფორმების მთავარი დამკვეთი და მოქმედი პირია სტუდენტი. ტოტალიტარული სისტემის ინერციულობის დაძვრა მხოლოდ დიზაინერ-პედაგოგთა ძალისხმევით სტუდენტთა აქტიური ძალისხმევის გარეშე არარეალურია (საინტერესოა, რომ დასავლურ პრაქტიკაში პედაგოგთა და სტუდენტთა ასეთ ტანდემს ეწოდება „ნდობის სისტემა“).

და ბოლოს, დავამატებთ, რომ სპეციალისტ-დიზაინერთა პროფესიული საქმიანობა თანამედროვე სამყაროში ითვლება არა ხელობად, არამედ ინტელექტუალურ პროცესად, რომელსაც საფუძველად უდევს მჭიდროდ გადაჯაჭვული თეორიული დისციპლინები, კვლევითი საქმიანობა და პრაქტიკული უნარ-ჩვევები. მსჯელობისას, ჩვენ ვითვალისწინებთ, რომ თანამედროვე დიზაინი ძალიან ფართო ინტერდისციპლინარული სფეროა. ამიტომ დიზაინის მიმართულებაზე სტუდენტთა მრავალმხრივი მომზადება ითვალისწინებს ახალი სასწავლო კურსების შექმნას, რომლებმაც უნდა ასახონ ბევრი სხვადასხვა, მაგრამ ერთმანეთის შემვსები ცოდნის სფეროები. ამ სპეციფიკიდან გამომდინარე, სამეცნიერო-შემოქმედებითი კვლევის მეთოდების დაუფლება უნდა გახდეს აუცილებელი ელემენტი მომავალი დიზაინერ-სპეციალისტის თანამედროვე პროფესიულ განათლებაში. განათლების ხარისხი და დონე იქმნება და განისაზღვრება დამოუკიდებელი სამეცნიერო-შემოქმედებითი საქმიანობით. კვლევით საქმიანობაში უნდა შეეხონ მნიშვნელოვან საზოგადოებრივ-ესთეტიკურ პრობლემებს მათი შემდგომი შემოქმედებითი გადანწყვეტით. ამასთან თეორიული ნაწილის გადმოცემა უნდა შეესაბამებოდეს თანამედროვე თეორიის ენის ნორმებს.

რა თქმა უნდა, დიზაინ-განათლების განხილვა ერთი სტატიის ფარგლებში შეუძლებელია. ეს როთულ და ხანგრძლივ პროცესს მოითხოვს. მაგრამ, ჩვენ შევეცადეთ წამოგვეჭრა არსებული ძალზე მტკივნეული პრობლემები და მოგვეცია მათი გადაჭრის გზები.

ამდენად, ჩვენი პედაგოგიური გამოცდილება უფლებას გვაძლევს ჩამოვაყალიბოთ დიზაინ-განათლების მოდერნიზაციის რიგი წინაპირობებისა: სასწავლო პროცესში დაძველებული ობიექტური მეთოდის უარყოფა და გადასვლა პიროვნულ, სუბიექტურ გამოცდილებაზე და შემოქმედებით ინტუიციამდე; სასწავლო პროცესში შემოქმედებითი ლიდერების ჩართვა, ვისაც აქტიური პროფესიული პოზიცია უკავია; საავტორო პედაგოგიური ძიებებისათვის ხელის შეწყობის რეჟიმის შექმნა; ფართო სპექტრის პროექტებისა და პროგრამების აპრობირება და გამჭვირვალობა, ინოვაციური სივრცის შექმნა; სასწავლო პროცესის გარდაქმნა უახლესი კომპიუტერული ტექნოლოგიების საფუძველზე; დიზაინ-სწავლების ახალი, დინამიკური სტილის, ახალი პედაგოგიური კულტურის ჩამოყალიბება; სტუდენტთა პირადი აქტიურობის სტიმულირება, თვითსწავლის, დამოუკიდებელი ძიებების ნიჭის განვითარება; ქართული განათლების მიერთება მსოფლიო დიზაინ-პედაგოგიკის განვითარების პროცესს; ჩართვა საერთაშორისო სასწავლო-საგანმანათლებლო პროექტებსა და პროგრამებში; ვიზუალური კულტურის მომიჯნავე დარგებთან აქტიური ურთიერთმოქმედება; ინტეგრაცია ზოგადჰუმანიტარული საგანმანათლებლო პროექტებთან და პროგრამებთან.

ამრიგად, არსებული ვითარება ცხადყოფს, რომ აუცილებელია სამამულო უმაღლესი სკოლის გამოცდილების კრიტიკული გააზრება და პრინციპული ცვლილებები. საჭიროა საერთაშორისო საგანმანათლებლო გამოცდილების შესწავლა და პროგრესული საგანმანათლებლო სისტემის შემშავება. ასევე მიგვაჩნია, რომ საგანმანათლებლო პროცესში საკუთარი თავისებურებების გათვალისწინება გაგვიადვილებს ოპტიმიზაციის ახალი მიდგომების შემუშავებას.

უდავოა, თეორიები, როგორც ობიექტური სამყაროს ანარეკლი ადამიანის ცნობიერებაში, იცვლებიან ამ სამყაროს ცვლილებებთან ერთად. ცხოვრების გამოცდილება ინვესს ახალ განზოგადებას, ავლენს ახალ კანონზომიერებებს, კავშირებს და ურთიერთობებს. წინა თეორიული დებულებები შეიძლება დაზუსტდეს და ახლით შეიცვალოს. მაგრამ, ამავე დროს, ახალ თეორიებში, ჩვენი აზრით, უნდა აისახოს ეტაპობრივი განვითარება. დადებითი გამოცდილება, (თუნდაც, შედარებით), რომელიც არსებობს ძველ თეორიებში, არ უნდა გაქრეს უკვალოდ. ამაშია თეორიისადმი მიდგომის ისტორიულობა.

ჩვენ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებები სულაც არ გულისხმობს, რომ ჩვენ მივაგენით დიზაინ-განათლების გადარჩენის უტყუარ და ამომწურავ ხერხებს. მაგრამ,

ჩვენ მიგვაჩნია, რომ აქ წამოჭრილი პრობლემები ძალზე მტკივნეულია საზოგადოებისათვის და წარმოადგენს უდავო აუცილებლობას, რათა ამ პრობლემებზე საჯარო და პრინციპული მსჯელობა დაიწყოს.

ანოტაცია

წარმოდგენილ ნაშრომში მოცემულია დიზაინისა და დიზაინ-განათლების ჩამოყალიბების და განვითარების მოკლე რეტროსპექტიული ანალიზი. მოცემულია ევროპული და ამერიკული დიზაინის თეორიების, კონცეფციების და მეთოდოლოგიური მიდგომების დახასიათება საქართველოში დიზაინერულ განათლებასთან მიმართებაში. განხილულია დიზაინის ისტორიული სკოლების ფარგლებში შემუშავებული დებულებები და პრინციპები, რომელნიც თანამედროვე დიზაინ-განათლების ფუძემდებლად შეიძლება ჩაითვალოს. მოცემულია საქართველოში დიზაინერული განათლების მდგომარეობის ზოგადი დახასიათება, მიმდინარე ტენდენციების შეფასება. ტანსაცმლის დიზაინის განათლების მოდერნიზაციის მიზნით წარმოდგენილია ახალი ტექნოლოგიებისა და ამოცანების მოძიების მცდელობა. აღნიშნული პრობლემის მნიშვნელობა და ღირებულება განისაზღვრება მისი აზრობრივი შინაარსით, ასევე არასაკმარისი შესწავლით ქართულ ჰუმანიტარულ მეცნიერებებში. არსებული ვითარება ცხადყოფს, რომ საჭიროა პრინციპული ცვლილებები. საერთაშორისო უმაღლესი სკოლის გამოცდილების შესწავლა, უდაოდ ხელს შეუწყობს ამ გამოცდილების კონსტრუქციული ნაწილის ათვისებას საკუთარი საგანმანათლებლო ამოცანების გადასაწყვეტად. სამამულო უმაღლესი სკოლის ჩამოყალიბების გამოცდილების კრიტიკული გააზრება საშუალებას მოგვცემს შევინარჩუნოთ საუკეთესო ეროვნული ტრადიციები და შევიმუშავოთ ოპტიმიზაციის ახალი მიდგომები.

„ Concept of Study of Design in the Process of Social and Cultural Transformation of the Post-Soviet Georgian Society”

The presented paper provides a brief retrospective analysis of the formation and development of design and design education. Characteristics of European and American design theories, concepts and methodological approaches to design education in Georgia. The provisions and principles developed within the historical schools of design are discussed, which can be considered as the founders of modern design education. A general description of the state of design education in Georgia is given, an assessment of current trends. Attempts to find new technologies and tasks are presented in order to modernize clothing Georgian design education. The significance and value of this problem is determined by its intellectual content, as well as insufficient study in the Georgian humanities. The current situation shows that fundamental changes are needed. Studying the experience of an international high school will undoubtedly help to assimilate the constructive part of this experience to solve your own

educational tasks. A critical understanding of the experience of establishing a patriotic high school will enable us to preserve the best national traditions and develop new approaches to optimization.

A brief retrospective analysis given in the present article helped us to create a complete picture of the formation and development of design and design-education, synthesized with foreign theories, concepts and methodological approaches in relation to the design education of Georgia.

In addition, the identified provisions and principles of design, developed under the historical schools, helped us to reveal the essence of modern design. We have presented an attempt to examine current trends in design education, form the purpose and objectives, and clarify technology training designers in Georgia.

The significance and value of this problem is determined by its semantic content, as well as insufficient development of Georgian humanities. Our argument is based on the belief that critical thinking that the experience in establishment of national high school will give us opportunity to keep the best national traditions, to develop new approaches of optimization, as well as to avoid errors generated by biased one-sided and hasty copying of foreign systems.